

Kolonoskopija

DRŽAVNI PROGRAM PROBIRA
I RANOG OTKRIVANJA
PREKANCEROZNIH PROMJENA
I RAKA DEBELOG CRIJEVA
I REKTUMA

Svit

Vrijeme je da mislite na sebe.

Poštovani!

Knjižica koju imate u rukama namijenjena je onima kod kojih se u okviru Programa Svit, programa probira i ranog otkrivanja raka na debelom crijevu i rektumu, pokazalo da postoji mogućnost bolesnih promjena na crijevu što je potrebno podrobnije ispitati.

Upravo temeljite pretrage sudionika koji bi mogli biti ugroženi jedan su od temeljnih ciljeva programa. Vjerujemo da će vam knjižica pomoći potražiti odgovore na pitanja koja vam se postavljaju i da će pridonijeti tome da se u pretrage koje su potrebne uključite i za njih se pravilno pripremite. Samo ćemo tako zajedničkim snagama moći učiniti sve za vaše zdravlje. U Program Svit bit ćete uključeni do svoje 74. godine, zato knjižicu spremite, jer ćete ju možda još trebati.

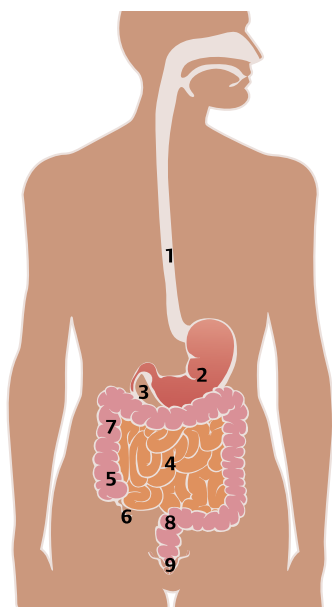
S najboljim željama za vaše zdravlje lijepo vas pozdravljamo.

Suradnici Programa Svit

Debelo crijevo i njegov rad

Debelo crijevo zadnji je dio probavne cijevi koji završava rektumom, nastavka tankog crijeva, dugačko je oko 1,5 metar. Tu se događa upijanje elektrolita i tekućine. Debelo crijevo je i privremeni spremnik stolice i organ za izlučivanje probavljenih tvari iz organizma. Pritom je važna pomoć bakterija koje kao korisna crijevna flora naseljavaju debelo crijevo. Hrana koju pojedemo kao rijetka kaša prilično brzo prolazi kroz tanko crijevo, no dulje ostaje u debelom crijevu, gdje se zgnječi i zgusne, a ostaci se pripreme za izlučivanje.

1 jednjak; 2 želudac; 3 dvanaesnik;
4 tanko crijevo; 5 slijepo crijevo;
6 crvuljak; 7 debelo crijevo; 8 rektum;
9 anus

Koliko je važno zdravo debelo crijevo za opće zdravlje i normalno funkcioniranje našeg organizma, obično spoznamo tek kad se pojave problemi. I tada smo često nevjerojatno bezbrižni što se tiče toga dijela našeg tijela – no upravo to vrlo je pogrešno. Redovita stolica bitna je zadaća probavnog trakta, a kad se pritom pojavljuju dugotrajne tegobe, treba razgovarati s liječnikom. Svaki stid potpuno je suvišan – ono što je za vas možda događaj povezan sa stidom, za liječnike je svakidašnji dio njihove struke. A probava i izlučivanje bitan su dio života i bez toga ne ide.

Kolonoskopija

Pretraga kod koje posebnim medicinskim uređajem, endoskopom, pogledamo u unutrašnjost čovjekova tijela naziva se endoskopija. Endoskopija rektuma (rektoskopija) i debelog crijeva (kolonoskopija) je **najvažnija dijagnostička metoda u otkrivanju bolesnih promjena na debelom crijevu i rektumu**. Omogućuje detaljan pregled sluznice crijeva i uzimanje tkiva za detaljnu pretragu.

Kolonoskopija je endoskopska pretraga cijeloga debeloga crijeva kolonoskopom – savitljivom cijevkom koja se sastoji od mnogobrojnih optičkih vlakana po kojima se slika unutrašnjosti crijeva prenosi na zaslone, što liječniku omogućuje pregled sluznice cijeloga debeloga crijeva i rektuma. Prije pregleda nužno je da bolesnik odgovarajućim laksativima odgovarajuće isprazni i očisti crijevo. Tijekom kolonoskopije polipe u crijevu liječnik može i odstraniti (polipektomija). Ako tijekom pretrage liječnik primijeti tumor, uzme djelić tkiva za ispitivanje – taj se postupak naziva biopsija. Uzeto tkivo pod mikroskopom pregledaju liječnici patolozi i pripreme patohistološki nalaz koji potvrdi ili opovrgne sumnju na rak ili drugu crijevnu bolest.

Kolonoskopija se obavlja u bolnicama ili ambulantomama specijaliziranim za liječenje bolesti probavnog trakta (gastroenterološkim ambulantomama) i dijagnostičkim centrima. Pretraga obično nije bolna iako može biti malo neugodna. U okviru Programa Svit pregled organizira Centar Svit u dogovoru s vama.

Kolonoskop

Kolonoskopija je jedna od najpouzdanijih dijagnostičkih metoda kojom prepoznamo prekancerozne i kancerozne promjene debelom crijevu i rektumu. Ako je nalaz kolonoskopije potpuno normalan, kolonoskopiju obično treba ponoviti tek za deset godina. Kod ljudi s većim rizikom za razvoj raka na debelom crijevu i rektumu to je razdoblje kraće, o čemu na osnovi podataka o vrsti rizika odlučuje liječnik specijalist za bolesti probavnog trakta. No, kako se rak na debelom crijevu i rektumu ipak kod svih ljudi ne razvija jednako, bitno je i u tom slučaju i dalje pažljivo pratiti rad svojega crijeva i kod mogućih tegoba (promjene kod stolice, na primjer kod zatvora nakon kojih slijede proljevi ili vrlo tanka stolica, nadutost, bolovi u trbuhu, krv u stolici ili druge neobjašnjive trbušne smetnje) posavjetujete se sa svojim liječnikom. Ako je riječ o iznenadnim i teškim trbušnim smetnjama, s liječnikom se treba posavjetovati odmah.

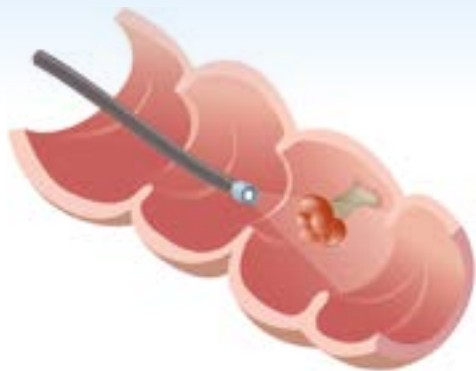
Što može pokazati kolonoskopija

Tragovi krvi u stolici mogu ukazivati da je došlo do bolesnih promjena koje će liječnik moći utvrditi kolonoskopijom. Istina, moguće je da ta detaljna pretraga neće pokazati nikakve bolesne promjene na vašem crijevu. U oko trećine slučajeva je tako. Bolesne promjene koje se mogu otkriti kolonoskopijom navedene su u nastavku.

Crijevni polipi

Polip je tkivna tvorba (izraslina) koja izraste iz sluznice i strši iz crijevne stijenke ili stijenke rektuma u unutrašnjost šupljine crijeva. **Stručnjaci savjetuju odstranjenje svih polipa iz debelog crijeva i rektuma, jer rak gotovo uvijek nastane iz polipa.** Mali polipi često ne uzrokuju nikakve tegobe. A ako uzrokuje, najčešće je krvarenje iz crijeva. Veliki polip može uzrokovati grčeve, bolove u trbuhu i teški zatvor. U iznimnim slučajevima može uzrokovati i potpuni zatvor crijeva ako zaustavi kretanje stolice i plinova u crijevu, što nije jako bolno, ali je opasno za život.

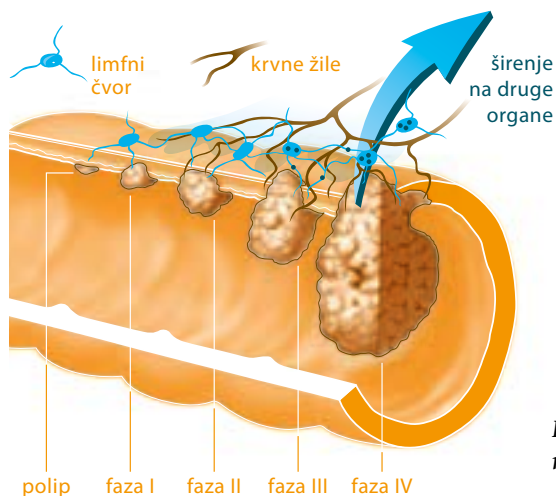
Kod sudionika istraživanja starijih od 50 godina u više od polovine slučajeva otkriju crijevne polipe. Većinom ih odstrane odmah tijekom pretrage i liječenje je time često završeno. Samo kod većih polipa ili kod onih koji pokazuju znakove raka potrebni su dodatni zahvati.

Polip

Kronične upalne crijevne bolesti (ulcerozni kolitis, Crohnova bolest)

Ulcerozni kolitis i Crohnova bolest najčešći su kronične upalne crijevne bolesti. Kod bolesnika s navedenim bolestima rizik za razvoj raka povećan je, zato su potrebne češće kolonoskopije. Bolesnici s tim bolestima obično su pod posebnim nadzorom specijalista koji se za to odgovarajuće pobrine.

Faze razvoja raka na debelom crijevu

Tumor

Ako se stanice u debelom crijevu ili rektumu počnu nekontrolirano dijeliti, nastane tumor. Tumori mogu biti dobroćudni (benigni) i zloćudni (maligni). Benigni tumori ne uzrokuju veće probleme. Kad se odstrane, obično ne izrastu ponovo i ne šire se na druge dijelove tijela, ne

metastaziraju. Maligni tumori u debelom crijevu i rektumu nazivaju se i rakom na debelom crijevu i rektumu ili kolorektalni rak. Stanice raka razmnožavaju se, prodiru u okolno tkivo te putem krvi ili sukrvice mogu ući i u druge dijelove tijela gdje nastanu metastaze kancerogenog tkiva.

Iznimno je važno kancerogene promjene na crijevu otkriti što je moguće prije, dok ih je još moguće uspješno liječiti.

Zašto se pojavljuje rak na debelom crijevu i čimbenici rizika za razvoj raka

Uzrok nastanka bolesti još nije u cijelosti objašnjen, a istraživanja pokazuju da je rak na debelom crijevu i rektumu najvjerojatnije posljedica kombinacije nasljednih čimbenika i utjecaja okoline. Čimbenici rizika su oni čimbenici koji povećavaju vjerojatnost da pojedinac oboli zbog neke bolesti. Vjerojatnost za obolijevanje od raka na debelom crijevu i rektumu dokazano povećavaju sljedeći čimbenici.

Starost. Činjenica da je oko 90 posto bolesnika pri otkrivanju bolesti starije od 50 godina postavlja starost na **prvo mjesto među čimbenicima rizika**. Zato stručnjaci ljudima u toj dobi savjetuju sudjelovanje u probiru i dijagnostičke preglede.

Utjecaji okoline (prehrana, alkohol, pušenje, nezdrav život). Rizik za razvoj raka debelog crijeva i rektuma povećava većinom mesna i masna hrana. Stručnjaci savjetuju raznovrsnu prehranu s mnogo voća i povrća koja sadržava mnogo vlakana. Vlakna u crijevu u doticaju s tekućinom nabreknu i vežu na sebe brojne štetne tvari koje konzumiramo ili nastanu tijekom probave. Zbog vlakana se pospješuje pražnjenje i skraćuje vrijeme kontakta probavljenog sadržaja sa sluznicom crijeva.

Crijevo se brže prazni i manje štetnih tvari utječe na stanice sluznice. Nezdrav život povećava rizik za razvoj raka. Premalo kretanja, prekomjerna tjelesna težina, pretjerano konzumiranje alkohola i pušenje povećavaju mogućnost da obolite od raka na debelom crijevu i rektumu. A zdrav životni stil ne samo da vas štiti od raka nego i od mnogih drugih bolesti.

Crijevni polipi skrivena su opasnost za razvoj raka, zato ih treba otkriti i što prije odstraniti.

Neke nasljedne bolesti, koje su inače vrlo rijetke, posebno povećavaju rizik. Među njih spadaju različiti polipozni sindromi i nasljedni nepolipozni rak na crijevu kod kojega je povećan i rizik od nastanka drugih vrsta raka. Ljudi čiji su bliži krvni srodnici oboljeli od raka debelog crijeva i rektuma izloženi su većem riziku da i sami obole. Zato je bitno poznavati zdravstvenu povijest svojih najužih krvnih srodnika.

Sve što ste dosad pročitali o debelom crijevu i promjenama koje se mogu pojaviti na tom organu zasigurno vas je uvjerilo da je vrlo važno što prije utvrditi što se u vašem tijelu stvarno događa. Zato ne odgađajte kolonoskopiju.

Pripreme za kolonoskopiju

Kolonoskopija je pretraga kod koje ćete morati stvarno surađivati ako želite da bude uspješna.

S obzirom na to da ste uključeni u Program Svit, za vas će pregled organizirati Centar Svit u dogovoru s vama i vašim osobnim liječnikom. Vaš izabrani osobni liječnik obaviješten je o tome da je nalaz vaše laboratorijske pretrage na prikriveno krvarenje u vašoj stolici bio pozitivan. **Najkasnije u roku od tjedan dana nakon što ste primili pismo s nalazima laboratorijskih pretraga morate posjetiti svojeg liječnika** koji će zajedno s vama pripremiti dokumentaciju za vaše daljnje liječenje, a prije svega utvrditi moguće zdravstvene zapreke za obavljanje kolonoskopije kod vas.

1 Posjet svojem liječniku

Vaš liječnik pratit će cijeli tijek pretraga i vašega liječenja. Temeljito će porazgovarati s vama i obaviti opći pregled te utvrditi je li vaše zdravstveno stanje takvo da možemo obaviti kolonoskopiju. Možda će prije kolonoskopije trebati promijeniti način uzimanja lijekova, jer bi mogao utjecati na tijek pretrage (osobito lijekovi protiv zgrušavanja krvi). Liječniku detaljno recite koje lijekove redovito uzimate. **Lijekove nemojte prestati uzimati sami, postupajte isključivo prema uputama liječnika.**

Ako ste šećerni bolesnik ili patite od bolesti bubrega, srca ili pluća, ako imate visoki tlak, hemofiliju, epilepsiju ili neku drugu kroničnu bolest,

o svemu tome morate se detaljno posavjetovati sa svojim liječnikom. On će vam savjetovati kako prije pregleda uzimati lijekove koje trebate zbog ostalih zdravstvenih problema.

Prije posjeta liječniku:

- Još jednom detaljno pročitajte upute u dopisu kojim smo vas obavijestili o nalazu laboratorijske pretrage stolice. Dopis zajedno sa svim priložima ponesite sa sobom prilikom odlaska liječniku.
- Upitnik koji smo vam poslali popunite u onom dijelu koji se odnosi na zdravstvenu povijest (anamnezu) vaše obitelji. Ako ne znate sve podatke, raspitajte se o njima u mjerodavnoj zdravstvenoj ustanovi. Ostale rubrike upitnika zajedno s vama popunit će vaš osobni liječnik.
- Pribavite si potvrdu o zdravstvenom osiguranju.
- Pripremite spisak svih lijekova koje uzimate zbog drugih zdravstvenih problema.
- Prikupite sve nalaze koji se odnose na vaše zdravstveno stanje u posljednje vrijeme – vaš liječnik će ih možda trebati.
- Pripremite si pitanja koja imate o tijeku pretrage kako biste ih postavili svojem liječniku. Da ne biste nešto zaboravili, najbolje je da si ih zapišete u sljedeće retke:

2 Nakon posjeta osobnom liječniku odmah nazovite na naš telefonski broj 01/620-45-22 i javite nam jeste li (odnosno niste) zdravstveno sposobni za obavljanje kolonoskopije.

Dogovorit ćemo se za vrijeme i mjesto pretrage koje će vam najbolje odgovarati. Naravno, odgovorit ćemo vam ina vaša dodatna pitanja.

3 Poštom ćemo vam poslati obavijest o potvrđenom datumu i satu kolonoskopije u izabranoj specijalističkoj ambulanti.

4 Čišćenje crijeva

Kolonoskopija će biti uspješna samo ako će vaše crijevo prilikom pretrage biti potpuno čisto (bez ostataka stolice). U protivnom liječnik neće moći dobro vidjeti crijevnu sluznicu, i pretraga će se morati ponoviti. Čistoću crijeva postići ćete na dva načina: ograničenim unosom hrane nekoliko dana prije pretrage i pijenjem posebne tekućine na dan pretrage. **Iznimno je važno da u cijelosti poštujete upute za čišćenje crijeva. Samo tako zahvat će biti uspješan i siguran.**

TJEDAN DANA PRIJE PRETRAGE:

- Prilagodite uzimanje lijekova za koje će vam tako odrediti vaš osobni liječnik.
- Ne konzumirajte sitno koštichavo voće (grožđe, kivi ili rajčicu – koštice se mogu privremeno uhvatiti za stijenke crijeva i ometati pretragu) te punozrnati kruh.

DAN PRIJE PRETRAGE:

- Ne jedite čvrstu hranu. Možete piti bistre voćne sokove, čistu juhu i čaj. Ne konzumirajte nikakve mliječne proizvode ni alkohol.

Ako se liječite zbog šećerne bolesti, u svojoj ćete ambulanti dobiti posebno pripremljene upute o načinu čišćenja odnosno prehrane i uzimanja lijekova prije i nakon pretrage.

ČIŠĆENJE CRIJEVA NEPOSREDNO PRIJE PRETRAGE

Sredstvo za čišćenje koje ćete dobiti u ljekarni kod kuće ćete otopiti u vodi i tekućinu popiti u skladu s priloženim uputama. Ako ćete na kolonoskopiju biti naručeni ujutro, čišćenje ćete započeti večer prije, a ako ćete na pretragu biti naručeni popodne čišćenje ćete započeti vrlo rano ujutro isti dan. Molimo da se uputa detaljno pridržavate. Sredstvo za čišćenje pridonijet će učestalosti stolice. Pijenje tekućine za čišćenje u skladu s uputama treba nastaviti dok tekućina koju ćete izlučiti ne bude bistra.

Tijek pretrage

U ustanovu u kojoj će se obaviti kolonoskopija ponesite sa sobom:

- karticu zdravstvenog osiguranja,
- dokumentaciju i upute koje vam je dao vaš liječnik,
- popunjen upitnik namijenjen za pripremu na kolonoskopiju,
- lijekove koje uzimate zbog drugih oboljenja,
- pidžamu i toaletne potrepštine samo iznimno, ako je dogovoreno da prenoćite u bolnici.

Preporučujemo vam da na pretragu idete u pratnji. Ako za vrijeme pretrage dobijete sredstvo za smirenje ili lijek protiv bolova, 24 sata nećete smjeti upravljati motornim vozilom. Zato ćete trebati nekoga da vas odveze odnosno otprati kući. Možda će vas nakon pretrage zadržati do sljedećeg dana na promatranju i trebat ćete nekoga da za vas obavi manje radnje.

Pretraga obično traje od 20 do 60 minuta. Tijekom pretrage ležat ćete na boku, možda i na leđima. Da biste bolje vidjeli crijevnu sluznicu i moguće znakove bolesti, liječnik će za vrijeme pretrage u crijevo upuhivati zrak. Zato se može pojaviti osjećaj nadutosti i prelijevanja ili grčevi. Samo u iznimnim slučajevima tijekom pretrage pojave se bolovi. Ako se to dogodi, recite liječniku koji će poduzeti odgovarajuće mjere i olakšati vam bolove.

Za vrijeme pretrage liječnik će vam možda obaviti još neke zahvate: odstraniti polipe (polipektomija), uzeti djelić tkiva za daljnji pregled (biopsija), zaustaviti krvarenje iz oštećenih žila i slično.

Kolonoskopija

Može li kolonoskopija biti opasna

Komplikacije tijekom te pretrage iznimno su rijetke. Kod odstranjivanja polipa može doći do krvarenja koje se obično zaustavi, rijetko su potrebni drugi zahvati. U iznimnim slučajevima može doći do perforacije crijeva, zbog čega je potrebna operacija. **I zbog sigurnosti zahvata vrlo je bitno da na pretragu dođete sa zaista čistim crijevom.**

Nakon pretrage

Liječnik će vam nakon pretrage reći kako je prošla, je li otkrio bolesne promjene ili odstranio polipe, obavio biopsiju ili neki drugi zahvat. Ako ne otkrije nikakve promjene u vašem debelom crijevu, odmah će vas razveseliti tom viješću. A ako uzme uzorke tkiva za daljnju pretragu, morat ćete pričekati na rezultate te pretrage. Biopsija ne znači da je liječnik otkrio rak – znači samo da se želi uvjeriti o kakvom je tkivu riječ.

Nakon zahvata kratko ćete ostati na promatranju u ustanovi u kojoj će pretragu obaviti. Samo u iznimnim slučajevima možda će vas zadržati na promatranju do sljedećeg dana.

Moguće komplikacije nakon pretrage

Premda su komplikacije nakon pretrage vrlo rijetke bitno je da znate simptome mogućih komplikacija kako biste ih mogli pravodobno prepoznati. Ako nakon pretrage osjetite jaku bol u trbuhu ili primjetnije krvarenje iz crijeva (mala krvarenja prođu sama), ako vam se povisi temperatura i dobijete groznicu, morate se odmah obratiti za pomoć liječniku. U iznimnim slučajevima krvarenje se može pojaviti i nekoliko dana nakon odstranjenja polipa, zato još nekoliko dana pažljivo promatrajte stolicu.

Mogući nastavak liječenja

Može se dogoditi da liječnik tijekom kolonoskopije neće moći provesti kompletnu pretragu ili odstraniti sve polipe iz kojih bi se mogao razviti rak. U tom slučaju dogovorit će se s vama o primjerenom tijeku daljnjeg liječenja.

Ako bi se pokazalo da trebate posebno liječenje, o tome ćete se posavjetovati s liječnicima specijalistima i sa svojim liječnikom.

Dodatnim pretragama detaljno će definirati bolesne promjene i zajedno s vama odrediti najbolje za vas odgovarajuće liječenje.

Možda ćete htjeti razmijeniti iskustva s nekim tko je već bio na kolonoskopiji, a i na drugim pretragama, ili je iza njega liječenje raka. U Sloveniji možete pronaći kontakt sa sljedećim organizacijama koje okupljaju takve ljude i gdje će vas rado savjetovati:

Društvo onkoloških bolesnika Slovenije

Poljanska cesta 14, 1000 Ljubljana

telefon: 01/430-32-63, **GSM:** 041/835-460, **telefaks:** 01/430-32-64

elektronička adresa: dobslo@siol.net

internetska stranica: www.onkologija.org

Savez invalidskih društava ILCO Slovenije

Savez ILCO Slovenije

Trubarjeva 15, 2000 Maribor

telefon: 02/228-22-05, **telefaks:** 02/228-22-06

elektronička adresa: info@zveza-ilco.si

internetska stranica: www.ilco-zveza.si

radno vrijeme: ponedjeljak, srijeda, četvrtak i petak od 8 do 12 sati

Europacolon Slovenija

Povšetova 37, 1000 Ljubljana

telefon: 041/574-560

elektronička adresa: info@europacolon.si

internetska stranica: www.europacolon.si

Savez slovenskih društava za borbu protiv raka

Trubarjeva cesta 76a, 1000 Ljubljana

telefon: 01/430-97-80

telefaks: 01/430-97-85

elektronička adresa: info@protiraku.si

NIJZ

Nacionalni inštitut
za **javno zdravje**

Svit

**DRŽAVNI PROGRAM PROBIRA
I RANOG OTKRIVANJA
PREKANCEROZNIH PROMJENA
I RAKA DEBELOG CRIJEVA
I REKTUMA**

Center Svit
P.P. 241, 1001 Ljubljana
telefon 01/620-45-21
telefaks 0/620-45-29
svit@nijz.si
www.program-svit.si